

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

JUNIE 2016

**GESKIEDENIS V2
ADDENDUM**

Hierdie addendum bestaan uit 7 bladsye.

VRAAG 1: HOE HET STEVE BIKO EN DIE FILOSOFIE VAN SWARTBEWUSSYN DIE STUDENTE-OPSTAND VAN 1976 BEÏNVLOED?**BRON 1A**

Hierdie uittreksels is geneem uit die geskrifte van Steve Biko, die stigter van die Suid-Afrikaanse Studente-organisasie (SASO) en 'n leier van die Swartbewussynsbeweging.

In die algeheel, het die swart man 'n dop, 'n skaduwee van 'n man geword, heeltemal verslaan, besig om in sy eie ellende te verdrink, 'n slaaf, 'n os wat die juk van sy onderdrukking bedees dra. Dit is die eerste waarheid, hoe bitter dit ook mag wees, wat ons moet erken voordat enige program om die status quo te verander, ingestel kan word. Dit het nodig geword om die waarheid, soos dit is, in te sien, as jy besef die enigste middel tot verandering is hierdie mense, wat hulle persoonlikheid verloor het. Die eerste stap is dus om die swart man na homself te laat terugkeer; om weer lewe in sy leë dop te blaas; om hom met trots en waardigheid te vul, om hom te herinner aan sy aandadigheid aan die misdaad om hom te laat misbruik en dat hy sodoende toegelaat het dat die bose hoogty in sy geboorteland vier. Dit is wat ons bedoel met 'n proses om na binne te kyk. Dit is die definisie van Swart Bewussyn...

Die belangrikheid van swart solidariteit vir die verskillende segmente van die swart gemeenskap moet nie onderskat word nie. Daar was in die verlede baie voorstelle dat daar geen lewensvatbare eenheid onder swartes* kan wees nie, omdat hulle minagting vir mekaar voel...

Wat ons te alle tye in gedagte moet hou, is die feit dat:

1. Ons word almal deur dieselfde stelsel onderdruk
2. Dat ons in meerdere of mindere mate onderdruk word, is 'n doelbewuste poging om ons te stratifiseer (in lae te vorm), nie net sosiaal nie, maar ook wat ons aspirasies betref ...

[Vanuit S. Biko, 'The Definition of Black Consciousness' in S. Biko, *I Write What I Like*. (Oxford, 1978), p. 52]

* Met 'swart' verwys Biko na alle mense wat onder apartheid as 'Swart', 'Kleurling' of 'Indiër' geklassifiseer is.

BRON 1B

Hierdie uittreksel bespreek die rol van die Swartbewussyn-geaffilieerde Suid-Afrikaanse Studentebeweging (SASM) in die skepping van politieke bewustheid en die organisering van skoolstudente in Soweto gedurende die 1970's.

Die Swart Studentebeweging (ASM) het in Januarie 1972 onderneem om 'n nasionale beweging van skoolstudente te bou om in oorlog te werk met die Suid-Afrikaanse Studente-organisasie (SASO), die Swartbewussynsorganisasie by swart universiteite. ASM se naam is gevolglik na die Suid-Afrikaanse Studentebeweging (SASM) verander...

1974 was 'n keerpunt vir SASM ... Teboho Mohapi ('n voormalige student van Morris Isaacson Skool in Soweto) verduidelik:

SASM (Suid-Afrikaanse Studentebeweging) het 'n punt bereik waar dit nie meer vir studente kon wegkruip nie en ons het gaandeweg al hoe meer in die skole op die voorgrond getree ... Teen die einde van my Standaard 8- (Graad 10-) jaar, het ons duidelik 'n groot aantal studente by my skool byeen gehad. Party van ons het van skool tot skool geroteer om met die studente te praat. Ons het oor Bantoe-onderwys gepraat as 'n gif wat ons verslaaf het. Dit was die kern van die verpolitiserings en beïnvloeding van studente. Dit was hoe ons SASM tot 'n volwaardige organisasie ontwikkel het.

Soos SASM-leiers vertroue begin opbou het, het hulle grootskaalse vergaderings georganiseer en gassprekers genooi om die studente toe te spreek. Hul opruiende toesprake het die politieke temperatuur by skole verhoog. Sibongile Mkhabela, wat in 1975 by SASM aangesluit het, onthou hoe "die ouens van die universiteit, vir wie ons groot respek gehad het, met ons kom praat en ons bewussyn as swartmense, ons behoefte om onself te waardeer, beklemtoon het". Teen die einde van 1974 was die sterkste takke van SASM by Morris Isaacson en Neledi, gevolg deur Orlando Hoër, Sekano Ntoana en Orlando-Wes.

Hoewel dit moeilik is om te skat presies hoeveel studente in die geledere van die organisasie opgeneem is, het SASM-byeenkomste groot gehore gelok en die beweging het ongetwyfeld gehelp om 'n kern van hoogs gepolitiseerde en militante (skool) studente te skep.

[Vanuit: P Bonner and L Segal, Soweto: A History (Maskew Millar, 1998) pp.80-81]

BRON 1C

Dit is 'n uittreksel uit 'n opstel deur akademikus Jonathan Hyslop waarin hy die koördinerende rol van die Suid-Afrikaanse Studentebeweging (SASM) in die Soweto-opstand van 1976 bespreek. Hy illustreer ook die invloed wat die ideologie van Swartbewussyn op die generasie van 1976 gehad het.

Teen die einde van 1974 tot 1975 was daar aanduidings van nuwe militansie onder skoolstudente. Die SASM was aktief in die Oos-Kaap... daar was in Soweto 'n konfrontasie tussen studente en veiligheidspolisie ... op 13 Junie het SASM 'n vergadering met afgevaardigdes by Naledi Hoërskool belê, waar die Soweto Verteenwoordigende Raad van Studente (SSRC) gestig is. Die SSRC het 'n betoging vir 16 Junie gereël.

Die skietery op 16 Junie 1976, van die polisie op die studente buite Orlando-Wes Junior Hoërskool, het onmiddellik tot wydverspreide studente-opstande gelei, met aanvalle deur studente op eiendom en instellings wat met die staat vereenselwig is en 'n heftige polisiereaksie wat baie dood gelaat het. Onluste het vinnig deur die Rand en Pretoria versprei. Die sluiting van openbare skole deur die Minister en die skraping van die besluit oor Afrikaans kon nie daarin slaag om die verspreiding van die opstand te stuit nie. Op 11 Augustus het konflik in die skole van die swart townships van Kaapstad uitgebreek. Voor die einde van Augustus, en as treffende bevestiging van die Swartbewussyn se siening oor swart eenheid, het studente in die Kaapstadse Kleurling-townships betrokke geraak en aan militante betogings in die middestad van Kaapstad deelgeneem. Dit is gevolg deur 'n wegbly-aksie op 16 en 17 September. Daar was binne vier maande voorvalle in 160 gemeenskappe.

[Vanuit: J. Hyslop, 'School Student Movements and State Education Policy: 1972-1987' in W. Cobbett and R. Cohen, Popular Struggles in South Africa (London, 1988) p.186.]

BRON 1D

Hierdie is 'n foto wat op 16 Junie 1976 deur P Magubane geneem is. Die opskrif van die foto is 'Die Jong Leeus van Soweto, 16 Junie 1976.

[Vanuit: <http://psaid88.wordpress.com/2014/02/19/the-young-lions-soweto-16-june-1976-photo-by-dr-peter-magubane/>]

VRAAG 2: WAT WAS DIE UITDAGINGS VAN DIE WVK?**BRON 2A**

Hierdie bron omskryf die verskillende doelwitte van die WVK.

Doelwit 1

Om voorsiening te maak vir die ondersoek en vestiging van so volledig 'n prentjie as moontlik van die aard, oorsake en omvang van growwe menseregteskendings wat gepleeg was vanaf die tydperk van 1 Maart 1960 tot en met 31 Desember 1993 ... binne of buite die Republiek wat voortgespruit het vanuit die konflikte van die verlede.

[Vanuit: Die Wet tot die stigting van die WVK]

Doelwit 2

Die WVK het verhoor regoor die hele land gehou. Honderde het na vore gekom en getuig oor die aanhoudings, marteling en moorde wat plaasgevind het tydens die apartheidsera. Vanaf hierdie stories, het die WVK begin om die oortreders van menseregteskendings te identifiseer. Die WVK het dan hierdie mense gedagvaar om hul voorleggings te maak en om ondervra te word oor hul aktiwiteite.

Doelwit 3

Die WVK se doel was nie om mense te vervolg nie, maar om die skuldiges te kry om al hul aktiwiteite bekend te maak. As die lede van die WVK geglo het dat 'n oortreder eintlik 'n "volle bekendmaking" gemaak het, het hulle die mag gehad om daardie persoon amnestie gee.

[Doelwitte 2 en 3 vanuit *Making History*. Pape, J et al Heinemann. p 362]

BRON 2B

Hierdie bron omskryf die verskillende opinies aangaande die belangrikheid van die WVK.

Perspektief 1

Die WVK het 'n intense insiggewende kollig op die Suid-Afrikaanse verlede geword. [Dit] het toegelaat dat die verlede vertel word deur die persoonlike herinneringe van diegene wat voor dit getuig het ... die mense wat hierdie stories vertel, saam met die mense wat na hulle luister is lewende Suid-Afrikaners Baie stemme van hierdie land was lank stil, ongehoord, dikwels verontagsaam voordat hulle gepraat het, in hul eie tale op die mikrofone van Suid-Afrika se Waarheid Kommissie . Die stemme van gewone mense ... het die gang van die geskiedenis gevorm.

[Vanuit: *Country of my Skull*, Antjie Krog, 1998]

Perspektief 2

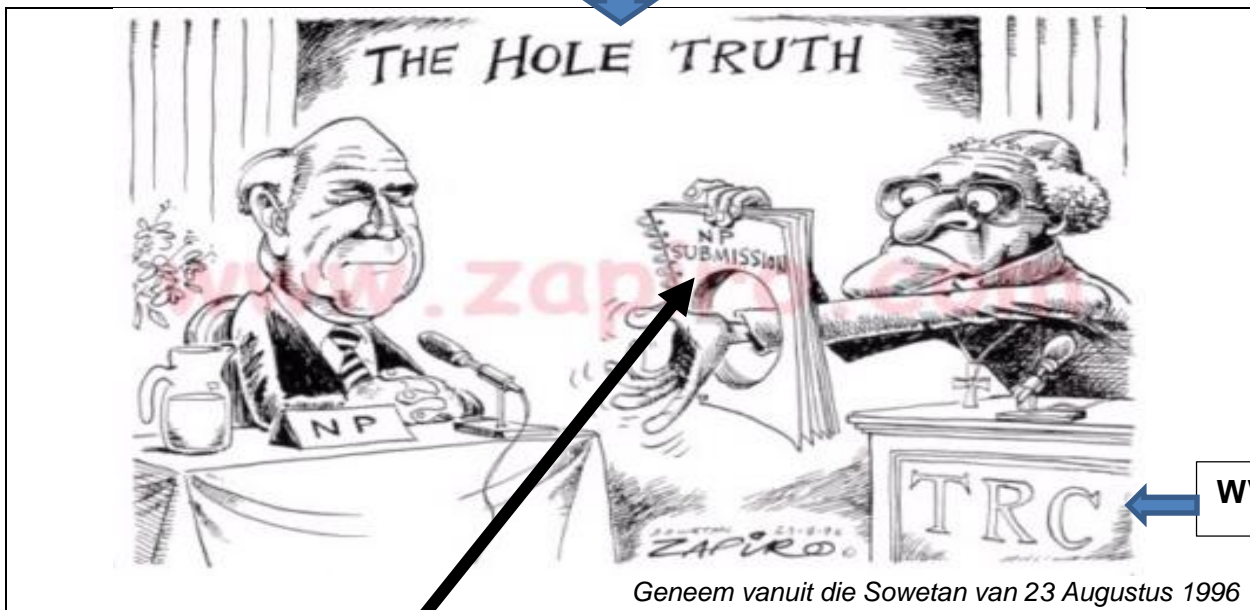
“Diegene wat die verlede vergeet is gedoem om dit te herhaal ... Jy moet kennis dra van die WVK omdat dit 'n baie belangrike bydrae gemaak het tot hoe ons in staat is om redelik harmonieus saam te leef. Versoening is 'n proses, nie 'n gebeurtenis nie. Die WVK het 'n bydrae gemaak tot hierdie proses...”

[Uittreksel vanuit 'n toespraak deur aartsbiskop Emeritus Desmond Tutu in Kaapstad, Desember 2007]

BRON 2C

Hierdie spotprent deur Zapiro weerspieël die Nasionale Party se voorlegging aan die WVK.

Die “Gat” in die waarheid

BRON 2D

NP Voorlegging

Hierdie bron omskryf die verskillende opinies van mense oor die impak van die WVK.

Opinie 1

(Jeannie Noel, aangehoudene en marteling slagoffer in die 1970's – getuie by die WVK)

Ongelukkig kan ek nog steeds nie Suid-Afrikaanse blankes baie liefdevol aanvaar nie. Maar ek hoop dat my kleinkinders ongerept (onaangetas) sal wees van hierdie rassisme en die dinge wat ons teen moes veg...

[Vanuit: Making History Grade 12, Pape et al, 1998]

Opinie 2

“... In baie opsigte was dit (die WVK) ongelooflik. Dit was byna asemrowend, hierdie bereidwilligheid om te vergewe, hierdie grootmoedigheid, hierdie adel van gees ... Die WVK is nie veronderstel om eenheid te bereik en om ons nasie te versoen nie – dit is nodig om dit te bevorder en daartoe by te dra.”

[Vanuit: Hulle het geveg vir Vryheid, deur Adrian Hadland, MML, 2001]

Opinie 3

Vir my is die belangrikheid van die WVK dat dit die waarheid op rekord geplaas het. Nie die volle waarheid nie om seker te wees ... Maar ten spyte van al (sy) die tekortkominge was die WVK bekwaam genoeg om die essensiële te openbaar van die apartheidsregering se bose werke...

[Vanuit: Krog, Antjie. Country of my Skull]